

118.

1465

1867.

№ 118.

Gesti=ma rahwa

K a l e n d e r

ehf

Läht = ramat

1867

aasta peale, pärrast meie
Issanda Jesusse Kristusse sündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

Tallinnas.

Trüffitud J. H. Gresseli kirjadega.

Märkide selletaminne.

Moos = ku.

Täis = ku.

Esimenne werend. Wiinne werend.

p. pärrast. e. l. enne lõunat.

p. l. pärrast lõunat. P. Pühha.

Aasta muutmissed.

Kewwade hakkab 9. Paasto = ku päwal, kello 3, 18 minutit e. l. Siis on pääw ja õ õhhe pitkussed.

Sui hakkab 9. Jani = ku päwal, kello 11, 51 minutit p. l. Siis on meil keigepitkem pääw.

Süggise hakkab 11. Mikhli = ku päwal, kello 2, 14 min. p. l. Siis on jälle pääw ja õ õhhe pitkussed.

Talwe hakkab 10. Jõulo = ku päwal, kello 8, 18 minutit e. l. Siis on meil keigelühhem pääw.

Jõulo = ja Wasila = päwa wahhel on:
9 nädalat 2 päwa.

Miaarw sel aastal.

Pärrast meie kallil Issanda Jeesuse Kristuse sündimist on tännawo aasta	1867
Mailma lomisest	5816
Pärrast Kristiuse tullemist Riimale	676
Pärrast Tallinna ülesehitamist	648
Et ramatuid hakkati trükkima	427
Pärrast Eutteruse õige usso üleswõtmist	350
Pärrast wanna katko	210
Pärrast jedda, kui Toompä põllend	183
Pärrast sure nälja hakkatust Riia- ja Tallinna maal	172
Pärrast Peterburgil linna ehitamist	164
Pärrast teist katko	157
Pärrast jedda, kui meie Ma Wenne-rigi wallits. alla sai	157
Pärrast Tartu sure koli allustamist	65
Et Eesti-maal priust fulutati	50
Pärrast meie sure armolisse Keisri Herra Aleksan- der II. Nikolajewitsi sündimist	49
Et Eihwlandi-maal priust fulutati	47
Pärrast Jummalatenistust ue kiriku-seaduse järrel	33
Pärrast Krimmi sõa hakkatust	14
Pärrast jedda, kui Keisri Herra Aleksander II. hak- kas wallitsema	13
Pärrast wiimse hinge kirjutust	9
Et Wenne-maal priust fulutati	6

Päwa = ja Ku-warjutamissed.

Sel 1867 aastal on kaks Päwa- ja kaks Ku-warjuta-
mist. Meist on agga üks Päwa- ja üks Ku-warjutaminne
Tallinnas nähha: Päwa-warjutaminne on 22-sel Künla-
ku päwal ja Ku-warjutaminne hakkab 2-sel Mikhli-ku päwal
õje kello 12, 37 min. ja lõppeb hommiko kello 3, 34 minutit.

Kristusse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.

1 Pühhap.	Neäri Pühha	 6, 13' p. l.
	Mita Summal!	
2 Esmasp.	Abel, Seet	
3 Teisip.	Enok	Külm
4 Keisnäd.	Metusala	
5 Neljap.	Simon	ja
6 Rede	3 Kuninga p.	
7 Laup.	Julianus	lumme=

Jesüs 12 aastat wanna. Luk. 2, 41—52.

8 Pühhap.	1 p. p. 3 k. p.	 9, 15' e. l.
9 Esmasp.	Peatus	
10 Teisip.	Paawli pääw	saddo,
11 Keisnäd.	Swrain	
12 Neljap.	Rein	wahhel
13 Rede	Hilarius	
14 Laup.	Robbert	tulega.

Pulmad Rana-liinas. Joan. 2, 1—11.

15 Pühhap.	2 p. p. 3 k. p.	 4, 26' p. l.
16 Esmasp.	Risbert	

17 Teisip.	Tönnisse pääw	
18 Keisnäd.	Alfel	Kange
19 Neljap.	Sara	
20 Rede	Waab. Sebast.	Külm.
21 Laup.	Neto	

Pealikust Kapernauma-liinas. Matt. 8, 1—13.

22 Pühhap.	3 p. p. 3 k. p.	
23 Esmasp.	Lotta	 7, 55' p. l.
24 Teisip.	Timoteus	
25 Keisnäd.	Paawli ümb.	
26 Neljap.	Polikarpus	Tuisosed
27 Rede	Krisostom	
28 Laup.	Karel	ilmad.

Kristus sunnib tuled. Matt. 8, 23—27.

29 Pühhap.	4 p. p. 3 k. p.	
30 Esmasp.	Adelgund	
31 Teisip.	Un	 3, 19' e. l.

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kahheksa 50 min., ja lähkäh loja k. kolm 29 min. — 11mal tõuseb päike k. kahheksa 33 min., ja lähkäh loja k. kolm 52 min. — 21sel tõuseb päike k. kahheksa 12 min., ja lähkäh loja k. nelli 17 minutit.

1 Kesknäd.	Pirit	
2 Neljap.	Küünla pääw	Pehme
3 Rede	Hanna	
4 Laup.	Beronika	ilm.

Umbrohhust. Matt. 13, 24—30.

5 Pühhap.	5 P. p. 3 K. P.	
6 Esmasp.	Tora	 9, 20' p. L.
7 Teisip.	Rikkart	
8 Kesknäd.	Salomon	Umbne
9 Neljap.	Polli	
10 Rede	Kolastika	ilm.
11 Laup.	Edo	

Wina-mäest. Matt. 20, 1—16.

12 Pühhap.	9 P. e. K. ül. P.	Tuult
13 Esmasp.	Elwine	
14 Teisip.	Walentiin	 1, 11' p. L.
15 Kesknäd.	Wauština	
16 Neljap.	Jula	ja

17 Rede	Konstantzia	
18 Laup.	Konfordia	lumme=

Külwi = mehhest. Luf. 8, 4—15.

19 Pühhap.	8 P. e. K. ül. P., Sim. Apost.	
20 Esmasp.	Egarius	saddo.
21 Teisip.	Esaia	
22 Kesknäd.	Peetri pääw	 11, 17' e. L.
23 Neljap.	Mina	
24 Rede	Maddise pääw	Kaunis
25 Laup.	Wiktorius	

Pimmedast te äres. Luf. 18, 31—43.

26 Pühhap.	Paasto Pühha	fange
27 Esmasp.	Leander	
28 Teisip.	Wastla pääw	külm.

11el selle fu päwal tõuseb päike k. seitse 44 min., ja lähhäb loja k. nelli 46 min. — 11mal tõuseb päike k. seitse 17 min., ja lähhäb loja k. wiis 11 min. — 211el tõuseb päike k. kuus 49 min., ja lähhäb loja k. wiis 36 minutit.

1 Keskñäd.	Tuhka pääw	 10, 26' e. l.
2 Neljap.	Medea	
3 Nede	Kunigunde	Behmed
4 Laup.	Adrian	

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

5 Pühhap.	1 P. Paastus	ilmad
6 Esmasp.	Kotwrid	
7 Teisip.	Perpetua	tulleswad.
8 Keskñäd.	Palwe pääw	 10, 34' e. l.
9 Neljap.	Põri pääw	
10 Nede	Mikeus	Tuisosed
11 Laup.	Konstantin	

Kananea naesest. Matt. 15, 21—28.

12 Pühhap.	2 P. Paastus	ja
13 Esmasp.	Ernst	
14 Teisip.	Sakarias	wihmased
15 Keskñäd.	Matilde	
16 Neljap.	Aleksander	 9, 25' e. l.

17 Nede	Truta	päwad.
18 Laup.	Kabriel	

Kristus ajab kurratid wälja. Luf. 11, 14—28.

19 Pühhap.	3 P. Paastus	
20 Esmasp.	Olga	Tuult
21 Teisip.	Pent	
22 Keskñäd.	Nawael	
23 Neljap.	Tiits	 11, 43' p. l.
24 Nede	Kasimir	
25 Laup.	Paasto Mar. p.	ja

5000 meest södetakse. Joan. 6, 1—15.

26 Pühhap.	4 P. Paastus	lumme=
27 Esmasp.	Kustaw	
28 Teisip.	Kideon	faddo.
29 Keskñäd.	Kido	
30 Neljap.	Adonis	 4, 48' p. l.
31 Nede	Tetlaus	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kuus 25 min., ja lähkäh loja k. wiis 55 min. — 11mal tõuseb päike k. wiis 56 min., ja lähkäh loja k. kuus 19 min. — 21sel tõuseb päike k. wiis 26 min., ja lähkäh loja k. kuus 42 minutit.

1 Laup.	Karjalasfm. p.	Umbne
Jesús kiwwidega wiisatud. Joan. 8, 46—59.		
2 Pühhap.	5 P. Paastus	ja
3 Esmasp.	Berdinand	
4 Teisip.	Ambrosius	külm
5 Kesknäd.	Maksim	
6 Neljap.	Kölestin	ilm.
7 Nede	Aron	 0, 45' e. l.
8 Laup.	Liborius	

Kristusse jisse-sõitmisest. Matt. 21, 1—9.

9 Pühhap.	6 P. Paastus	Tuulsed
10 Esmasp.	Esekiel	
11 Teisip.	Leo	ja
12 Kesknäd.	Julius	
13 Neljap.	Suur Neljapääw	pehmed
14 Nede	Suur Nede	
	Künni pääw	
15 Laup.	Olimpia	 3, 40' e. l.

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

16 Pühhap.	Ülestõusmisest P.	ilmad,
------------	-------------------	--------

17 Esmasp.	2 Pühha	
18 Teisip.	Walerian	wahhel
19 Kesknäd.	Timon	
20 Neljap.	Jakobina	wihma
21 Nede	Adolarius	
22 Laup.	Rajus	 9, 19' e. l.

Kinnipandud uksest. Joan. 20, 19—31.

23 Pühhap.	1 P. p. ül. Pühha, Jürriku pääw	
24 Esmasp.	Albert	ja
25 Teisip.	Markuse pääw	
26 Kesknäd.	Esekiel	lumme=
27 Neljap.	Anastasiu	saddo.
28 Nede	Witalis	 11, 43' p. l.
29 Laup.	Reimund	

Heast karjatsest. Joan. 10, 12—16.

30 Pühhap.	2 P. p. ül. P.	
------------	----------------	--

Isel selle ku päwal tõuseb päike k. nelli 54 min., ja lähkää loja k. seitse 9 min. — 11mal tõuseb päike k. nelli 25 min., ja lähkää loja k. seitse 33 min. — 21sel tõuseb päike k. kolm 58 min., ja lähkää loja k. seitse 57 minutit.

1 Esmasp.	Wolbri pääw	
2 Teisip.	Sigismund	Müüd
3 Keßnäd.	+ Leidminne	
4 Neljap.	Dio	tulleswad
5 Rede	Kotard	 3, 31' p. l.
6 Laup.	Susanna	

Ürrikesse aja pärrast. Joan. 16, 16—23.

7 Pühhap.	3 P. p. ül. P.	
8 Esmasp.	Laas	
9 Teisip.	Niggulas	sojad
10 Keßnäd.	Kordian	
11 Neljap.	Pankratsius	
12 Rede	Henriette	illusad
13 Laup.	Serwatšius	

Kristusse ärraminneisest. Joan. 16, 5—15.

14 Pühhap.	4 P. p. ül. P.	 7, 1' p. l.
15 Esmasp.	Sohwi	
16 Teisip.	Peregrinus	päwad.
17 Keßnäd.	Anton	Willud

18 Neljap.	Erif	ja
19 Rede	Aggäus	päwa=paist-
20 Laup.	Päl	sed

Sigest pallumissest. Joan. 16, 23—30.

21 Pühhap.	5 P. p. ül. P.	 4, 53' p. l.
22 Esmasp.	Mili	
23 Teisip.	Desiderius	ilmad.
24 Keßnäd.	Ester	Head
25 Neljap.	Taewa min. p.,	(Suur + p.)
26 Rede	Eduard	sojad ilmad.
27 Laup.	Peet	Heitlikkud

Rõmuštajast Waimust. Joan. 15, 26 kunni 16, 4.

28 Pühhap.	6 P. p. ül. P.	 8, 16' e. l.
29 Esmasp.	Mart	
30 Teisip.	Wikand	ja uddused
31 Keßnäd.	Petronella	ilmad.

11el selle fu päwal tõuseb päike k. kolm 34 min., ja lähhäb loja k. kahheksa 20 min. — 11mal tõuseb päike k. kolm 13 min., ja lähhäb loja k. kahheksa 42 min. — 211el tõuseb päike k. kaks 57 min., ja lähhäb loja k. ühheksa.

1 Neljap.	Kotskal	
2 Rede	Martellus	Mürriß-
3 Laup.	Rasmus	tamissed

Pühhaft Waimust. Ioan. 14, 23—31.

4 Pühhap.	Nelli Pühhi	ja
5 Esmasp.	2 Pühha	 6, 34' e. l.
6 Teisip.	Artemius	
7 Kesknäd.	Lukretsia	wihma.
8 Neljap.	Medardus	
9 Rede	Pitkem pääw	Head
10 Laup.	Blawius	sojad

Jesus ja Nikodemus. Ioan. 3, 1—15.

11 Pühhap.	3 aino Jum. P.	päwad.
12 Esmasp.	Pasiliides	
13 Teisip.	Tobias	 7, 7' e. l.
14 Kesknäd.	Walerius	
15 Neljap.	Widi pääw	Uddune.
16 Rede	Justina	
17 Laup.	Nikander	Sojad

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19—31.

18 Pühhap.	1 P. p. 3 a. 3. P.	ja
19 Esmasp.	Kerwasius	 11, 27' p. l.
20 Teisip.	Wlorentin	
21 Kesknäd.	Rael	head
22 Neljap.	Karolina	
23 Rede	Pasilius	ilmad.
24 Laup.	Jani pääw	

Surest õhto sõmaajast. Luk. 14, 16—24.

25 Pühhap.	2 P. p. 3 a. 3. P.	Mürriß-
26 Esmasp.	Jeremias	 7, 10' p. l.
27 Teisip.	Ladislauß	
28 Kesknäd.	Josua	tamissed.
29 Neljap.	Peetri Pawli p.	
30 Rede	Lilla	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kaks 46 min., ja lähkub loja k. ühheksa 14 min. — 11mal tõuseb päike k. kaks 45 min., ja lähkub loja k. ühheksa 19 min. — 211el tõuseb päike k. kaks 52 min., ja lähkub loja k. ühheksa 15 minutit.

1 Laup. | Teobald

Kaddunud lambast. Luf. 15, 1—10.

2 Pühhap.	3 P. p. 3 a. 3. P., S. Mar. p.	
3 Esmasp.	Kornelius	Pilmised
4 Teisip.	Ulrik	 9, 35' p. l.
5 Kesknäd.	Anselm	
6 Neljap.	Hektor	ja
7 Rede	Demetrius	uddused
8 Laup.	Kilian	ilmad.

Olge armolisjed. Luf. 6, 36—42.

9 Pühhap.	4 P. p. 3 a. 3. P.	Eoe
10 Esmasp.	7 Wenda	ilm.
11 Teisip.	Eleonora	
12 Kesknäd.	Hindrik	 4, 11' p. l.
13 Neljap.	Marreta pääw	
14 Rede	Bonavent	Mürrišta=
15 Laup.	Apost. jaggam.	

Rohkest kallafagist. Luf. 5, 1—11.

16 Pühhap. | 5 P. p. 3 a. 3. P. | misjed

17 Esmasp.	Aleksius	ja
18 Teisip.	Rosina	
19 Kesknäd.	Widerika	 6, 23' e. l.
20 Neljap.	Elias	
21 Rede	Daniel	wihma.
22 Laup.	Maria Mahd.	

Wariseride õigussest. Matt. 5, 20—26.

23 Pühhap.	6 P. p. 3 a. 3. P.	Head
24 Esmasp.	Kristina	
25 Teisip.	Jakobi pääw	sojad
26 Kesknäd.	Anno	 8, 48' e. l.
27 Neljap.	Marta	
28 Rede	Plato	päwad.
29 Laup.	Olowi pääw	

4000 meest sõdetakse. Mark. 8, 1—9.

30 Pühhap.	7 P. p. 3 a. 3. P.
31 Esmasp.	Kristwrid

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kolm 7 min., ja lähhab loja k. ühheksa 3 min. — 11mal tõuseb päike k. kolm 26 min., ja lähhab loja k. kahheksa 45 min. — 21sel tõuseb päike k. kolm 48 min., ja lähhab loja k. kahheksa 23 min.

1 Teisip.	Peetri wang.	
2 Kesknäd.	Hannibal	
3 Neljap.	Cleasar	 12, 16' p. l.
4 Nede	Dominiķus	
5 Laup.	Dswald	Willud

Walle prohwetideft. Matt. 7, 15—23.

6 Pühhap.	8 P. p. 3 a. S. P.	tuulſed
7 Esmasp.	Uline	
8 Teisip.	Kerhard	ilmad.
9 Kesknäd.	Romanus	
10 Neljap.	Lauritse pääw	 11, 1' p. l.
11 Nede	Herm	
12 Laup.	Klara	Head

Ilmekohtusſeſt maja-piddajaſt. Luk. 16, 1—9.

13 Pühhap.	9 P. p. 3 a. S. P.	ſojad
14 Esmasp.	Eusebius	
15 Teisip.	Muffi Maria p.	päwad,
16 Kesknäd.	Iſak	
17 Neljap.	Wilibald	 2, 44' p. l.

18 Nede	Leno	
19 Laup.	Sebald	wahhel

Jerusalemma ärrariķmiſſeſt. Luk. 19, 41—48.

20 Pühhap.	10 P. p. 3 a. S. P.	tuult
21 Esmasp.	Rut	
22 Teisip.	Wilibert	ja
23 Kesknäd.	Sakeus	
24 Neljap.	Pertli pääw	wihma.
25 Nede	Ludwig	 1, 10' e. l.
26 Laup.	Serenäus	

Wariseriſt ja tõlneriſt. Luk. 18, 9—14.

27 Pühhap.	11 P. p. 3 a. S. P.	
28 Esmasp.	Augustin	Seitlik
29 Teisip.	Joan. hukkam.	
30 Kesknäd.	Benjamin	ilm.
31 Neljap.	Rebekka	

1ſel ſelle ku päwal tõuſeb päike k. nelli 13 min., ja lähhäb ſoja k. ſeitſe 55 min. — 11mal tõuſeb päike k. nelli 36 min., ja lähhäb ſoja k. ſeitſe 27 min. — 21ſel tõuſeb päike k. nelli 59 min., ja lähhäb ſoja k. kuus 58 minutit.

1 Rede	Ekidius	
2 Laup.	Lisa	 2, 12' e. l.

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31—37.

3 Pühhap.	12 P. p. 3 a. S. P.	Ranged
4 Esmasp.	Kai	
5 Teisip.	Moses	tuled
6 Keisnäd.	Magnus	
7 Neljap.	Regina	ja
8 Rede	Maria sündmin.	
9 Laup.	Bruno	 4, 48' e. l.

Preestrist ja lewitist. Luk. 10, 23—37.

10 Pühhap.	13 P. p. 3 a. S. P.	wihma,
11 Esmasp.	Põri pääw	
12 Teisip.	Sirus	wahhel
13 Keisnäd.	Amatus	
14 Neljap.	+ üllendaminne	kännad
15 Rede	Nikodemus	
16 Laup.	Leontina	 1, 21' e. l.

Kümnest piddali = többisest. Luk. 17, 11—19.

17 Pühhap.	14 P. p. 3 a. S. P.	sojad
18 Esmasp.	Kottlob	
19 Teisip.	Werner	päwad.
20 Keisnäd.	Wausta	
21 Neljap.	Mattensse pääw	Willo
22 Rede	Morits	
23 Laup.	Osea	 7, 57' p. l.

Mammonast. Matt. 6, 24—34.

24 Pühhap.	15 P. p. 3 a. S. P., Ioan. sam.	
25 Esmasp.	Alewas	
26 Teisip.	Harald	ilm.
27 Keisnäd.	Adolw	
28 Neljap.	Wentsel	
29 Rede	Mihkli pääw	Wihma.
30 Laup.	Hironimus	

1sel selle ku päwal tõuseb päike k. wiis 25 min., ja lähkäh loja k. kuus 26 min. — 11mal tõuseb päike k. wiis 47 min., ja lähkäh loja k. wiis 56 min. — 21sel tõuseb päike k. kuus 11 min., ja lähkäh loja k. wiis 26 minutit.

Maini-liina furnust. Luf. 7, 11—17.

1 Pühhap.	16 P. p. 3 a. J. P.	 3, 3' p. l.
	Leikuse Pühha	
2 Esmasp.	Woldemar	
3 Teisip.	Jairus	
4 Keelkäd.	Prants	külmad
5 Neljap.	Wides	
6 Rede	Luisa	tulleswad
7 Laup.	Malo	

Wee = többisest. Luf. 14, 1—11.

8 Pühhap.	17 P. p. 3 a. J. P.	 10, 56' e. l.
9 Esmasp.	Tionisius	
10 Teisip.	Mai	ja
11 Keelkäd.	Purkard	
12 Neljap.	Walwriid	willud
13 Rede	Teresia	
14 Laup.	Kalikstus	ilmad.

Suremast käsust. Matt. 22, 34—46.

15 Pühhap.	18 P. p. 3 a. J. P.	 2, 42' p. l.
16 Esmasp.	Kallus	
17 Teisip.	Leonhard	Tuult

18 Keelkäd.	Lufase pääw	ja
19 Neljap.	Lutsius	
20 Rede	Welisius	wihma.
21 Laup.	Ursel	

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1—8.

22 Pühhap.	19 P. p. 3 a. J. P.	Umbesed
	Lutterusse öige usso ülesw.	Pühha
23 Esmasp.	Sewerin	 4, 6' p. l.
24 Teisip.	Salome	
25 Keelkäd.	Krispin	wihmased
26 Neljap.	Amandus	
27 Rede	Kapitoliin	ilmad.
28 Laup.	Simon Judas	

Pulma rideft. Matt. 22, 1—14.

29 Pühhap.	20 P. p. 3 a. J. P.	
30 Esmasp.	Abfalon	
31 Teisip.	Wolfgang	 2, 49' e. l.

1fel selle fu päwal tõuseb päike f. fuus 34 min., ja lähhäb loja f. nelli 57 min. — 11mal tõuseb päike f. fuus 59 min., ja lähhäb loja f. nelli 29 min. — 21fel tõuseb päike f. seitse 24 min., ja lähhäb loja f. nelli 3 minut.

1 Keelkäd.	Pühkade pääw	
2 Neljap.	Hingede pääw	Tuulsed
3 Nede	Kottliib	
4 Laup.	Ot	Külmad

Kunningamehhe pojast. Ioan. 4, 47—54.

5 Pühhap.	21 P. p. 3 a. S. P.	
6 Esmasp.	Käspär	 6, 45' p. l.
7 Teisip.	Baltasar	päwad.
8 Keelkäd.	Klaas	
9 Neljap.	Joobst	Umbne
10 Nede	Martin Lutter	
11 Laup.	Martin Piiskop	ja

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23—35.

12 Pühhap.	22 P. p. 3 a. S. P.	Külm
13 Esmasp.	Arkadius	ilm.
14 Teisip.	Predrik	 6, 50' e. l.
15 Keelkäd.	Leopold	
16 Neljap.	Ottomar	Tuulsed,
17 Nede	Alweus	
18 Laup.	Eära	Külmad,

Kohto-rahvast. Matt. 22, 15—22.

19 Pühhap.	23 P. p. 3 a. S. P.	wihmased
Surnute mälestusse Pühha.		
20 Esmasp.	Amos	päwad.
21 Teisip.	Maria ohwer.	
22 Keelkäd.	Sesilia	 11, 59' e. l.
23 Neljap.	Klement	
24 Nede	Josias	Weikene
25 Laup.	Kadrina pääw	

Sairi tütest. Matt. 9, 18—26.

26 Pühhap.	24 P. p. 3 a. S. P.	
27 Esmasp.	Setta	Külm.
28 Teisip.	Künter	
29 Keelkäd.	Swert	 1, 49' p. l.
30 Neljap.	Andresse pääw	

1sel selle ku päwal tõuseb päike k. seitse 52 min., ja lähkää loja k. kolm 37 min. — 11mal tõuseb päike k. kahheksa 16 min., ja lähkää loja k. kolm 17 min. — 21sel tõuseb päike k. kahheksa 37 min., ja lähkää loja k. kolm 3 min.

1 Rede	Urend	Tuult
2 Laup.	Kandidus	ja

Kristusse sisse = sõitmisest. Matt. 21, 1—9.

3 Pühhap.	1 Krist. tul. P.	lumme =
4 Esmasp.	Parbo	tuiske.
5 Teisip.	Sabina	
6 Keisnäd.	Niggola pääw	 5, 13' e. l.
7 Neljap.	Antonia	
8 Rede	Maria sam.	Külmad
9 Laup.	Juhkum	ilmad.

Tähhed enne wimist päwa. Luk. 21, 25—36.

10 Pühhap.	2 Krist. tul. P., Pühhem p.	
11 Esmasp.	Elso	Külma
12 Teisip.	Ottilia	ja
13 Keisnäd.	Luutsia	lund.
14 Neljap.	NikasiuS	 1, 18' e. l.
15 Rede	Johanna	
16 Laup.	Albina	BarraS

Joannes wangi = tornis. Matt. 11, 2—10.

17 Pühhap.	3 Krist. tul. P.	
------------	------------------	--

18 Esmasp.	Kristow	Külm
19 Teisip.	Lot	
20 Keisnäd.	Abraam	ja
21 Neljap.	Toma pääw	
22 Rede	Peata	 3, 55' e. l.
23 Laup.	Tagobert	pilwised

Joannesse tunnistusfest. Joan. 1, 19—28.

24 Pühhap.	4 Krist. tul. P.	
25 Esmasp.	1 Jõulo Pühha	päwad.
26 Teisip.	2 Pühha	
27 Keisnäd.	Joan. Ewang.	
28 Neljap.	Süta Laste p.	 10, 45' p. l.
29 Rede	Noa	
30 Laup.	Tawet	Tuult.

ImmekS-pannemisest. Luk. 2, 33—40.

31 Pühhap.	Pühha p. Jõulo	
------------	----------------	--

11el selle fu päwal tõuseb päike k. kahheksa 53 min., ja lähhab loja k. kaks 56 min. — 11mal tõuseb päike k. ühheksa 1 min., ja lähhab loja k. kaks 58 min. — 211el tõuseb päike k. kahheksa 52 min., ja lähhab loja k. kolm.

Wennema Ullemawallitseja suggufelts.

Aleksander Deine Nikolajewits, Keiser ja
keige Wennerigi wallitseja, ka Sleswik-Holsteini
wallitseja Würlst; sünd. 1818, Jüri-ku 17. p.

Maria Aleksandrowna, Keisri Praua, Hes-
seni Printses; sündinud 1824, Heina-ku 27. p.

Nende lapsed:

Aleksander Aleksandrowits, Rigi pär-
ria, Tšesarewits ja Suurwürst; sündinud
1845, Kuuula-ku 26. päwal.

Wladimir Aleksandrowits, Suur-
würst; sündinud 1847, Jüri-ku 10. päwal.

Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst;
sündinud 1850, Neäri-ku 2. päwal.

Maria Aleksandrowna, Suurwürsti
Printses; sünd. 1853, Wina-ku 5. päwal.

Sergei Aleksandrowits, Suurwürst;
sündinud 1857, Jüri-ku 29. päwal.

Paul Aleksandrowits, Suurwürst; sündi-
nud 1860, Mihkli-ku 21. päwal.

Keisri Herra wend:

Konstantin Nikolajewits, Suurw.; sünd.
1827, Mihkli-ku 9. p., ja temma Praua on:

Aleksandra Jofepowna, Saksen-Altenburgi
Printses; sündinud 1830, Jäni-ku 26. p.

Nende lapsed:

Nikolai Konstantinowits, Suurwürst;
sündinud 1850, Kuuula-ku 2. päwal.

Olga Konstantinowna, Suurwürsti
Printses; sündinud 1851, Leikuse-ku 22. p.

Wera Konstantinowna, Suurwürsti
Printses; sündinud 1854, Kuuula-ku 4. p.

Konstantin Konstantinowits, Suur-
würst; sündinud 1858, Leikuse-ku 10. p.

Dmitri Konstantinowits, Suurwürst; sün-
dinud 1860, Jäni-ku 1. päwal.

Wjattseslaw Konstantinowits, Suur-
würst; sünd. 1862, Heina-ku 1. päwal.

Keisri Herra teine wend:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sünd.
1831, Heina-ku 27. p., ja temma Praua on:

Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi
Printses; sünd. 1838, Lehe-ku 21. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sün-
dinud 1856, Talwe-ku 6. päwal.

Peter Nikolajewits, Suurwürst; sün-
dinud 1864, Neäri-ku 10. päwal.

Keisri Herra kolmas wend:

Mihail Nikolajewits, Suurwürst; sünd.
1832, Wina-ku 13. päwal, ja temma Praua on:
Olga Weodorowna, Padeni Printsess; sün-
dinud 1839, Mihkli-ku 8. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurwürst; sün-
dinud 1859, Jürri-ku 14. päwal.

Anastasia Mihailowna, Suurwürsti Print-
sess; sündinud 1860, Heina-ku 16. päwal.

Mihail Mihailowits, Suurwürst; sün-
dinud 1861, Wina-ku 4. päwal.

Georg Mihailowits, Suurwürst; sün-
dinud 1863, Leikuse-ku 11. päwal.

Aleksander Mihailowits, Suurwürst;
sündinud 1866, Jürri-ku 1. päwal.

Keisri Herra õdde:

Maria Nikolajewna, Suurwürsti Print-
sess; sündinud 1819, Leikuse-ku 6. p. Lau-
latud õnna Keiserliku Printsi Maksimilian
Leugtenbergi prauaks.

Temma lapsed:

Maria Maksimilianowna, Printsess;
sündinud 1841, Wina-ku 4. päwal.

Nikolai Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1843, Heina-ku 23. päwal.

Eugenia Maksimilianowna, Printsess;
sündinud 1845, Paasto-ku 20. päwal.

Eugeen Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1847, Meeri-ku 27. päwal.

Sergei Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1849, Jõulo-ku 8. päwal.

Georg Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1852, Kiuula-ku 17. päwal.

Keisri Herra teine õdde:

Olga Nikolajewna, Suurwürsti Print-
sess; sündinud 1822, Leikuse-ku 30. päwal.
Laulatud Wirtembergi Rigi parria Karel
Wriidrik Aleksandri prauaks.

Keisri Herra õnna onno Praua:

Helena Pawlowna, Wirtembergi Printsess;
õnna Suurwürsti Mihail Pawlowitsi
Leik; sündinud 1806, Jõulo-ku 28. päwal.

Temma lapsed:

Katarina Mihailowna, Suurwürsti
Printsess; sündinud 1827 Leikuse-ku 16. p.
Laulatud Mecklenburg-Strelitsi-ma kunning-
liku Printsi Georg August Ernst Adolw
Karel Ludwigi prauaks.

Kronopühhad,

mis ue kirriko seadusse järrele ka Ma kirrikutes tullemad piddada:

1) Kuuinla=ku 19mal päwal. Meie sure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi wallitsusse hakkatusse pääw.

2) Kuuinla=ku 26mal päwal. Tsesarewitsi Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi, Wennerigi aujärje pärris pärria, sündimisse pääw.

3) Jürri=ku 17mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Aleksander Nikolajewitsi sündimisse pääw.

4) Heina=ku 22sel päwal. Meie sure Keisri Praua Maria Aleksandrowna nimme pääw.

5) Heina=ku 27mal p. Meie sure Keisri Praua Maria Aleksandrowna sündim. pääw.

6) Leikuse=ku 26mal päwal. Meie sure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja Temma Abbikasa kronimisse pääw.

7) Leikuse=ku 30mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Aleksander Nikolajewitsi nimme pääw ja Tsesarewitsi Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi, Wennerigi aujärje pärris pärria, nimme pääw.

 Needsinatsed Krono=pühhad petakse nenda kui Paasto jutlusse päwad.

Teadaandmine

mil aial ramatuid Postimajas wasto wõetakse ja mil aial postid ramatuid Tallinna towad.

Wasto wõetakse:

Rahha, dokumendid, kindlamaks tehtud ramatuid (mis eest 25 kop. hõbbe rahha tulles maksta) ja pakkid, mis Peterburri= ehk Riia-liina, keige Wennemale ehk ille Rigi raia peawad sadetama, Teisipääw ja Nede hommiko kello 8 lõuneni kello 12; agga kui need peawad sadetama Paide-, Tartu-, Werro- ja Pihkwa-liina, siis Esmaspääw ja Neljapäääw hommiko kello 8 ja 10 wahhel, ja kui Saapsalu-liina, siis Pühapäääw ja Neljapäääw kello 8 ja 10 wahhel. — Kui nimmetud asjad Pihkwa-liina postiga peawad sadetama, Wennema kubermangudesse, mis õhtu-pool, kui ka Pohlamale ja ille Rigi raia, siis wõetakse wasto Esmaspääw hommiko kello 8 ja 10 wahhel, agga kui sadetakse Peterburri-liina ja keige Wennema kubermangudesse, mis hommikopool ja keskpaikas Riis, siis Neljapäääw hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Muid ramatuid wõetakse wasto:

Peterburri-liinna, keige Wennema kubermangu-desse, mis hommikopool ja keikpaitas Riis ja ülle Rigi raia raske postiga: Kesknäddal ja Laupääw hommiko kello 8 lõuneni kello 12; Pihkwa-liinna postiga: Neljapäääw hommiko kello 8 ja 10 wahhel, ja ruttopostiga: Esmaspääw hommiko kello 8 ja 11 wahhel.

Ria-liinna ja siit kaudo ka eddasi nende kubermangudesse, mis õhtupool, Pohlamale ja ülle Rigi raia raske postiga: Teisipääw ja Nede hommiko kello 8 lõuneni kello 12, ruttopostiga: Kesknäddal hommiko kello 8 ja 11 wahhel, ja ülle Pihkwa- ja Düna-burri-liinna eddasi: Esmaspääw hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Pihkwa-, Tartu-, Werro- ja Paide-liinna: Esmaspääw ja Neljapäääw hom. k. 8 ja 10 wah.

Saapsalu- ja Lihhola-liinna, Turpla- ja Wirtso-mõisa: Pühapäääw ja Neljapäääw hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Paldiski-liinna: Teisipääw ja Nede hommiko kello 8 lõuneni kello 12.

Suil sawad ramatuid Posti pealt Peterburri- ja Ria-liinna ja Somemale (ülle Helsingworsiliinna) ka tullelaewaga ärrasadetud.

Postid tullewad Tallinna:

Peterburrist — raske ja kerge post igga Pühapäääw, Teisipääw ja Neljapäääw enne lõunat ja ruttopost igga Kesknäddal keiklõunat.

Ria — raske ja kerge post igga Pühapäääw ja Neljapäääw enne lõunat ja ruttopost igga Teisipääw keiklõunat.

Pihkwa, Tartu, Werro ja Paide — raske ja kerge post igga Teisipääw ja Nede keiklõunat.

Saapsalust — raske ja kerge post igga Kesknäddal ja Laupääw enne lõunat. Sesamma post toob ka ramatuid Lihholast ja Turpla- ja Wirtso-mõisast.

Paldiskist — igga Teisipääw ja Nede enne lõunat.

Suil tullewad postid Peterburrist, Ria ja Helsingworsist ka tullelaewaga Tallinna.

Keige aasta rippub Raehone seina küljes üks Postikast, kuhho ramatuid, kennel postimark peal, wõib sisse panna, ja suil lse Lehe-ku päwast lse Mikhli-ku päwani rippub nisuggune kast ka Kadriudalis Badesalongi küljes.

Teadaandmissed lada-piddamissesf.

Neäri-fu:

fu pääw.

7. Drgita-mõisas 2 p.	20. Perno-liinäs 3 p.
7. Tarto-liinäs 3 näd.	Raplas 3mal Redel pär=
7. Ria-liinäs.	raft Neäri pääwa 2 p.
9. Berro-liinäs 3 p.	25. Wolmeri-liinäs 6 p.
10. Haapsalu-liin. 2 p.	25. Willandi-liinäs 3 p.
17. Kollowerres 2 p.	26. Keblaštes 2 p.
17. Länemaal 2 pääwa.	27. Rakwerre-liin. 2 p.

Küünla-fu:

2. Paldiski-liinäs 2 p.	15. Wönnu-liinäs.
2. Willandi-liin. 1 näd.	18. Jõhwiš 2 pääwa.
2. Berro-liinäs.	20. Ria-liinäs.
2. Walfa-liinäs 8 p.	22. Berro-liinäs 1 näd.
4. Tarto-liinäs 2 p.	Audrus Rede e. Wastla
6. Paide-liinäs 2 p.	pääwa.
6. Narwa-liinäs 4 p.	27. Lemfali-liinäs.
10. Kuresfare-liin. 3 p.	Lihhola-liinäs Esmaš=
12. Kuresfare-liin. 12 p.	pääw enne Wastla=
15. Willandi-liinäs 3 p.	pääwa.

Paasto-fu:

Keila firriko jures Es=	Pühha Paastus 2
maspääw pär. 3mat	pääwa.

Jüüri-fu:

10. Berro-liinäs 2 p.

Lehhe-fu:

fu pääw.

9. Wöbšus.

fu pääw.

9. Rappinaš.

Jani-fu:

11. Wönnu-liinäs 7 p.	24. Berro-liinäs.
16. Rakwerre-liinäs 2p.	26. Walfa-liinäs.
20. Talliinaš 2 näd.	27. Talliinaš 1 näd=
20. Paide-liinäs.	dal.
20. Ria-liinäs 3 näd.	29. Tarwaštes-mõisas.
23. Willandi-liinäs 2 p.	29. Tarto-liinäs 2 p.

Seina-fu:

1. Perno-liinäs 2 p.	20. Perno-liinäs 3 näd=
2. Karksi-mõisas.	dal.
20. Ria-liinäs 3 p.	25. Wolmeri-liinäs.

Leikuse-fu:

9. Adseli-mõisas.	24. Rošši-mõisas.
10. Walfa-liinäs.	24. Rošše-mõisas.
10. Moisekaste-mõisas.	27. Ue-mõisas, Willan=
10. Lemfali-liinäs.	di-maal.
10. Berro-liinäs.	27. Wastse-mõisas.
15. Helme-mõisas.	29. Killingi-mõisas 3 p.
20. Ria-liinäs 3 p.	30. Kaanso-mõisas.

Mihkli-fu:

2. Abja-mõisas 2 p.	4. Sindi-mõisas.
2. Tammiste-mõisas.	6. Taperri-mõisas.
4. Rappina-mõisas 2p.	8. Pölwe-firriko jures.

fu pääw.

8. Rõuge-mõisas 8 p.
8. Tarto-liinäs 3 p.
8. Kastna-mõisas.
9. Udseli mõisas.
9. Purtniku-mõisas.
10. Patkulla-mõisas.
10. Paide-liinäs 2 p.
10. Kõo-mõisas.
10. Mõnniste-mõisas.
10. Oldre-mõisas.
13. Wanna-Antsmõis.
13. Põrawerre-mõisas.
14. Haapsalu-liin. 2 p.
14. Antso-mõisas.
15. Callatfi-mõisas.
15. Kuresare = liinäs 3 pawa.
15. Korti-mõisas.
17. Põltsama-mõisas.
17. Kirrepääl.
18. Audrus.

fu pääw.

- Uemõisas 3mal Teisipä-wal Mihkli-kuus 3 p.
20. Wendro-mõisas 2p.
20. Narwa-liinäs 4 p.
21. Wolmeri-liinäs.
21. Paldiski-liinäs 2 p.
21. Senno-mõisas.
24. Eihhola-liinäs 3 p.
24. Jõhwi 2 p.
24. Willandi-liinäs 2 p.
24. Werro-liinäs.
- Perno-liinäs, Esmasp. enne Mihkli-p. 2 p.
26. Talliinas 3 p.
29. Rakwerre-liinäs.
29. Reblastes 3 p.
29. Keila fir. jures 3 p.
29. Tarto-liinäs 3 p.
29. Mihkli-firrifu jures.
29. Waska-liinäs.
29. Wastse-liinäs.

Wina-fu:

4. Kollowerres 2 p. || rast Mihkli-pawa 2 p.
4. Pühhajärwe-mõis. || Raplas, 1sel Redel pär-rast Mihkli-pawa 2 p.

fu pääw.

5. Rappinas 2 p.
6. Lutsnifi-mõisas.
6. Tarwaste-mõisas.
9. Werro-liinäs 3 p.

fu pääw.

9. Lemfali-liinäs.
15. Drifu-mõisas.
15. Eustiwerre-mõisas.
15. Weske-mõisas 2 p.

Talwe-fu:

1. Tarto-liinäs 2 p.
5. Põrawerre-mõisas.
5. Paide-liinäs 2 p.
10. Werro-liinäs 2 p.
10. Mustwees.
15. Kiwwi-Wiggala 2 pawa.
20. Waska-liinäs 2 p.
25. Wolmeri-liinäs 3p.
25. Willandi-liinäs 3 p.

Jõulo-fu:

5. Rappinas.
10. Wõnnu-liinäs 2 p.
10. Wõbsus.
10. Paide-liinäs 2 p.
- Merjama fir. jures 3mal Krist. tul. Pühhal 2p.
- Perno-liinäs, Esmasp. ning Teisipäaw pärrast 3mat Krist. tul. P.
19. Reblastes.
27. Waska-liinäs 10 p.

Jaggal aastal 25., 26. ehk 27. Jani-fu päwal, seddamõda kui kofto polest ette teada antakse, on Talliinas toom peal lossi howis hooste näitus ja pärrast sedda hooste rammo katsuminne. Kellel keige parremad siin kubermangus kaswatanud hobbojed on, sawad aupalka. Enne koio minnemist wõiwad kes himmustawad hobbojed müa, osta ehk wahhetada.

 Kubermango kofto käsjo järrele ei olle lubba, ei laupawal egga Pühapäwal lata piddada, waid, kui nenda juhtub, peab sedda teise naddala esimeses argipäwal petama.

Luggemissed.

1. Laewamehhe lesknaene ja temma lamp.

Inglis-rigi surem ossa on üks pite ja lai saar; ümberringi on merri, et kuiwa jallaga ei wõi sinna minna, egga sealt tulla. Sure sare löune ja pöhja poolt sõrwas on jälle luggemata palju sari, ehk wõiksime bölda sarekessi, kellest palju hopis piisikesed, agga teised jo surusse polest korda lähwad. Jummal on neid õige tihti küll wanud, et seal randas seisawad, otse kui perlid neitsikesse kaela ümber seatud. Mittu ei olle muud kui paljad ja tiijad kalju rüügad, kellelgi kassuks kui agga merre lindudel, kes seal miljonide kaupa ellawad. Agga ennamiste on nende pealt ka inimesi leida, kallapiiudjaid ja laewamehhi, kes kõikwa laene peal sure waewa ja hirmuga pead toidawad. Siin ja seal on ka üks põllulappi-kenne nähha, kus karduhwliid ja muud kedu-wilja petakse. Mis laiemad ja rumikamad sared, senna

on ka küllad ja linnakesed ehhitatud, sest sealtki rahwas armastab ennani ühheskoos, kui ükski kaks ellada. Rahwas on suur ja tuggew, omma wiisides tõssine, Jummal kartlik ja teine teise wastu lööbus. Merri ümberkaudu on jalla-kaljused täis; kes laewaga tahhab sealt läbbikäia, sel olgu merre-pöhhi ja kaidaw laewa te selgeste teada ja olgu filmad lahti, kõik tormide märgid tähele panne-ma, et eest ärra jõuab, kui tuled äkkilisse wi-haga tahhawad tõusta, — muidu on pea laewal hukkaminnemine ja inimestel surm käes, nagu igga aasta mitme saa laewa ja padiga seal sünnib.

Müüd lähme üht sarekest watama, Rona nimmi. Se polle mandri-maalt mitte kaugel ärra ja sure merre pole wadates paistab siina mõnni teine surem saar. Rona sares on üks elluhone nähha, selle ümber mõnned aidad ja künid. Se üks ja ainus tallukoht on asutatud kitsa lahhe otša, kus merri kaljude wahhelt sare sisse käib, nõnda et kaks kõrge kaldaga neme nagu käreid kummaltki poolt seisawad. Kes toa aknast wälja watab, näab ennese ees merre lahhet otsekui wäikest järwe, agga teises lahhe otšas näeb kitsast merre ullitsad, kust film wäljapeaseb suurt hulka merd näggema, ni palju kui kaljude wahhe näitab. Si ma teaks mailmast kolledamat ja siiski illusamat nurka leida, kui sedda üksikud tallukohta Rona sares.

Siin ellas, paar kümnepkonda aastat teed üks mees kes weikest saart olli rendi peale wõtnud ja seal põldu harris ni palju kui sedda olli, agga muul ajal omma laewaga käis merrereisus. Temmal olli ommal weikene jaht, miska ta mandri ja saarte wahhel purjetas, wõra prahhi koormaga ehk omma põllu wiljaga, mis sündis miiä. Naese holeks jäi siis koddune maja piddaminne. Mõllemad ollid truid, mõllemail üks meel ja südda, ennesta ja perre wahhel allati üks lahke rahhu. Maddis Makarlan (se olli mehhe nimmi) olli lõbbus kõikide wastu; liggimesse püdis ta aidata palju jõud andis; temma sõnna olli mehhe sõnna ilma kawivalusfeta; agga mis tedda weel ausamaks teggi, olli se: ta olli Jummalat kartlik mees, tõssine ristiinnimenne, kellel rõõm olli Jummalat sõnnast, kes kõik head ja kõik willetsust palwes Jummalat ette tõi, kes omma naese ja perrega igga pääw pühha kirja lugges. Urwaste kül juhtus, et sealt kihhelkonna õppetaja wõis sare rahwast watama tulla, sest sari olli kihhelkonna järrel suur hulk. Se eest püdis Maddis isse igga pühhapäwal, kui agga ilmad ja tuled wähhä lubbasid, surema Skie sare minna, kus weikene lin olli ja linna kirrik. Naene läks siis ennamiste kasa ja üks ossa perred ka. Barra hommiku nähti nõnda Maddikse laew kaljude wah-

helt wäljatullema ja Skie pole purjetama. Need päwad, millal siis pühhas kajas wõisid Jummalat tenida, ollid Maddikse melest viete tähtpäwad. Kas Krööt, temma naene, sel ajal Jummalat ja temma sõnna armastas, — kes teab sedda võlida! Innimenne ei näe, mis teise süddames on. Sedda teame, ta armastas omma meest süddamest, läks hea melega mehhega jutlust kuulma, näggis ka rõmuga kuulma, kui mees taewa rigist kõnneles; — ommeti agga ei olnud taewa riik weel mitte temma kõige üllem murre. Majapiddaminne, iggapäwane teggeminne ja tö, se olli weel temma üllem asse, kõik mu asse jäi taggasi ja olli selle wastu nagu kõrwale jäetud. Krööt tundis ewangeliumi armu õppetust, ja tö sõnna hea seme olli temma sisse külwatud, agga karta olli wägga, et hea seme ei saaks ärralämmatatud ehk ärratallatud temma süddames. Wata, siis wottis Jummal isse kätte, sedda semet iddanema ja kaswama sata. Jummalat hallastus teggi sedda, — agga kül näeme: ta piddi semet enne willetsusse silmarwega kaswama.

Jubba paunime tähhele, et Maddikse ammet olli, laewaprahti weddada mandri ja saarte wahhel. Olli temmal nüüd pitkem te ärrakäia, ehk ollid tuled wastased, ehk wiitsid toimetamissed ennam aega, siis juhtus mittu korda, et Maddis päwa laks kolm kottu ärra olli. Agga Krööt, kui ta

siis wasta böd otas meest koju tulles, panni kohhe, kui wähhegi hakkas pimmedaks sama, selle akna peale, mis sure merre pole watas, ölli lambi põllema, nõnda et mees kangelst merre pealt jubba sedda walget piddi näggema ja otsekohhe, hiilga-wa tulle pole purjetades, kaljude wahhelt läbbi ja kodduse lahhe siisse tulles.

„Jummalaga! armas naene! Jummal hoidku sind ja perret heas terwises, kunni taggasi tullen!“ ütles Maddyis ühhel päwal naese wastu ja andis temmale kät, weikesse padi siisse astudes, misga surema jahhi peale tahtis sõuda, mis emal ankru peal seisis. „Ma tullen ehk homme jälle taggasi, — liisas ta weel, — agga wõib olla, et ma nädala päwad wibin ehk kauemine weel. Agga ma tean sedda julgeste, et sa mind igga õhtu otad, olgu et jõuan pea taggasi ehk mitte! Müüd jäme Jummalaga!“ Krööt mõistis, mis mehhe sõnna tähendas ja lubbas igga õhtu lambi akna peale põllema panna; ei ollekski mehkel tarwis olnud sedda ennam mele tulletada. — Kana weel seisis Krööt randas ja watas laewa pole, kunni se lah-hest wälja läks ja temma walged purjed kaljude tahha ärrakaddusid. Se olli parras süggisene aeg, jubba kui olli möda läinud. Ilmad ollid weel illusad ja kaunis waiksed, agga sel ajal wõis iggapäaw, nagu sealt merre wiis on, äkkiselt torm

tõusta ja pea kahju tehha laewale ja innimestele. Teisel päwal lotis Krööt, et mees piddi tulles ja panni omma lambi akna peale, kui ehha sai kustunud; agga Maddyis ei tulnud. Jälle läks päaw möda, ö hakkas kätte jõudma; agga ilma asjata olli tulli akna peal põllemas. Neljandamal päwal olli ölli lambist ärralõppenud ja Krööt läks enne õhtut, uut ölli aidaft toma, miska jälle lampi täita — agga näh! ei krusistki polnud ölli leida. „Küllab Maddyis tulles wiist enne pimmedat!“ mõtles temma ja waigistas nõnda omma murred. Ommeti läks ta weel ueste ja otfis kappidest ja kambritest, kas ehk leiaks kustilt weel ölli tilka. Agga ölli warrandus olli üsna otsas. Omma holetusse parrast olli ta unustanud, aegsaste ölli osta! se waewas müüd kõige ennamiste temma süddant. Kui pimmedaks sai, tõusis kange tuul, tulest sai torm. Mustad pilwed lendasid taewa al, ei ükski tähhekenne ei tahtnud paista. Krööt näggi sedda murrega, agga wimaks ütles ennese wastu õhkamisega: „Misparrast pean ma kart- ma? tean jo selgeste, Maddyis ei lähhä selle kurja ilmaga wälja, waid jääb randa warjule! — egga siis lampi pollekski tarwis, kui sedda ka wõiksin põllema panna!“

Wiendamal päwal tuul rampis nattuke ärra, agga wasta südda böd hakkas sedda kangeminne

tormama. „Selle ilmaga ta wissist ei tulle!“ mõtles Krööt jälle, ja arwas selle mõttega rahhu leidma, agga ei leidnud mitte. Kurwa melega istus ta akna ette ja watas üksiksilmi merre pole, kus ommeti muud ei olnud nähha, kui süüsimmista pimmedat, egga muud kuulda, kui laenete kõhise mist ja länstule ülgumist. Krööt istus kانا wahtides, kinni unni ta silmad kinni panni. Rahhutu unni ei te suuremat head! Mittu ja mittu korda, tuul panni toa seinad raggisema, nagu tahhaks neid paigalt tõsta ja murda, ja siis ajas ka unne naese filmist, et ta üles kargas, jälle hakkas sures waewas wahtima ja kulama, kinni ueste maggama jäi. „Oh Issand, minnu Jummal! hüdis ta siis, — anna armust, et Maddis nüüd merre peal hädä egga hukatusse sisse ei jä!“ Nõnda ta pallus, agga hirm jäi süddamesse, et palwe järrel ikka jälle se mõtte temmal tulli: „ehk ta agga on koju tullemas! oh et ma lampi ei wõi põllema südata! minnu holetus se on, et ölli ärralõppenud!“

Kana aega ölli naene nõnda otanud, siis heitis nattukeseks ajaks wodi. Agga süddame murre läks siin weel suuremaks. Ta tõusis üles, otsis kõik küündlad koku, palju neid leida ölli ja panni neid lambi asjemele akna peale põllema. Agga tuul puhhus kangeste aknate wahhelt läbbi,

küinal kustus küünla järrel, egga polnud sest enam luggu, sest pea hakkas ka koidu walge tõusma.

Kes pääw ölli käes, ne päwaga uus kartus ja uus lotus. Siis tulli nende wanna truümardaja, Anna nimmi, ruttuste tuppa ja ütles: armas perrenaene! tulge watama, we peal on nähha nagu ühhed laewa warremed. Krööt watas aknast; jah laewa masti suggune pu ujus kesk lahhes. Seddamaid kästi kaks sullast padiga wäljaminea, kas leiaksid muid laewa tükkä weel. Krööt isse seisid randas; käed öllid risti pandud, silmad watasid masti peale odates, et se mäele piddi tulles. Temma südda wärrises rindus. Sadda korda ölli ta enne tormide järrel laewa tükkä omma lahhe peal näinud. Need öllid küll ka temma mele halledaks teinud nende innimeste pärrast, kelle surmast nad tunnistust andsid, — agga wiimne mõtte ölli muidu ommeti se olnud, et sedda enam puid merri wäljaajab, sedda enam saab küttikse abbi talweks. Täanna, kui ta laewa tükkä merre peal näggi, ölli hopis teine luggu. Se tulli sest, et Maddis wõis olla hukka läinud temma holetusse pärrast. Kes siin ilmas temma armsam ölli, sellele ta ehk issi surma süüks sanud. Wanna Anna tulli ka toast wälja perrenaese jure; tuul puhhus weel ikka kangeste nende wastu filmi. Nüüd hakkas laewa mast, mis nad

ammu näinud, liggi tulles ja sai wiimaks mäele tõmmatud. Nüüd piddi pea selgeks sama, kas se olli Maddikse laewast. Jah kurwad sõnnumed ollid ehk kätte tullemas; sedda tundis Krööt ja pallus süddames, et Jummal sel tunnil tahaks armulinne olla!

Laewa mast ei rägi head egga kurja. Naesed ei sanud esite sest puust, mis nende ees olli, mingisugust arru. „Agga waat', perrenaene! mis must asfi se seal on?“ rätis nüüd Anna ja hakas ühhe musta sidi rätikut, mis teises masti otsas kinni seutud olli, lahti peastma. Krööt wöttis rätiku wärrisewa käega; palle löi kahwatama. Ta näggi nüüd selgeste egga wöinud enam parremat teadust lota: se rätik olli temma mehhe jäggu! Sullased tullid nüüd ka padiga taggasi, ja kinnitasid, mis naene isse jubba teadis. Mad ollid kätte sanud weikesse antru we pealt, mis nad isse, kui Maddis ärraläinud, joma wega laewa peale winud; töiwad ka weel muud asju, mis tundsid Maddikse jäggu ollewad. Rahhe suus kalju sõrwa peal olli weel teine laewa külge nähha, agga ellusat hinge nemmad kuskilt ei leidnud. Nüüd olli kül selgeste tunda, egga tohtinud kegi muud enam arwata, kui et Maddis omma kahhe laewamehhega merre põhjas olli surmarodi leidnud. Kül Krööt püdis weel parremat lotust süddames

piddada, agga tundis isse sedda tühja ollewa. — Tuul jäi aega möda wähhemaks; kui üsna lõppes, ollid ka wiimsed laewa tükkid kalju sõrwa pealt laenetest ärrawidud. Rona sares ollid sest päwast kõik süddamed kurwad. Pääw läks päwa järrel möda; egga Maddis tulnud koju. Wiimaks, kui iggal pool temma järrel olli kulatud, tullid teisest saarest emalt sõnnumed, et Maddis olnud seal parremat ilma otamas, agga kui ühhel päwal tuul nattu ärrawaihinud, siis temma kohhe Rona saarde hakkanud purjetama; põlnud weel neile, kes tedda kelanud, et olgu nemmad nagu temma isse ilma kartuseta: lamp temma toa akna peal, olla temma koddune majakas ja selle tulle järrel temma südda-wöl leida teed kaljude wahhelt lahhesse nisamma heaste kui kesk päwa ajal. — Kui Krööt neid sõnnumid sai, siis ta muud enam ei teadnud arwata, kui et olli lesseks jäänud ilma toeta ja rõmuta; agga rängemalt kui kurwastus mehhe surma pärrast koormas tedda, et südda allati tunnistas: sinu si on, et mees hukka sai! — Kana, kana olli ta nähha kui pu, kelle ladwa tuled ärra murdnud ja kelle lehti enneaegne külmi piggistanud; ei wöinud mingisugune asfi tedda rõmustada, — kunni ta sealt rõmustamist leidis, kust üksipäinis tõssine ja jädaw rõõm on, Jესusse Kristusse ristiti alt.

„Ma ollen rasket pattu teinud! — ütles temma, — ja sedda kanget willetsust isse ennesele saatnud. Bat, mis tehtud, ei wõi ennam teggemata jada, et küll mo Dnnisteggia omma Waimo läbbi mo süddames kinnitab, et temma mulle andeks annud. Se nuhtlus ommeti, mis Jummal ajalikkus ellus mo peale pannud, on õige; ma ollen sedda teninud ja tahhan allandlikult kanda. Agga sedda tõutan ja tahhan Jummalaga abbiga teha, et eddespidi püan muid innimesi selle hukatusse eest hoida, mis mo holetusse läbbi mo mehhe peale tulli: Mi kaua, kui Jummal mulle weel ellu päiwi annab, peab igga õse lambikenne mo akna peal põllema ja tahhan hoolt kanda, et mul ellades ennam õllist pudu ei tulle!”

Nõnda lubbas lesknaene ja piddas omma sõnna truiste. Agga õse ehha kustumisest koidu walgeni paistis temma aknast elle walgus ja laewamehhed wõisid julged olla, et se neid ei petnud. Mõnni kallamees omma nodapadiga, mõnni laewamees kaubalaewaga, kui tulest neid aeti ja pimmedussest filmad kinni maeti, egga olnud abbi kumpassist egga türist, siis lesse naese tulle järrel leidsid biget teed ja said kaljude wahhelt Rona lahhesse, kus tule eest warjul olles parremaid ilmu wõisid odata. Mõnni, kes sures tormis arwas surma tundi käes ollewad, kui sealt walgust näggi,

peasis ärra surma küsist ja jäi weel omma naesele peaks ja omma lastele toitjaks. Aega möda sai lesse naese tõutus ja hea töö laiemale kuulsaks ja abbi mis temma mitmele saatnud, sai teadawaks, et ka sealt ma wallitus sedda hakkas tähhele panna. Se siis satis naesele kirja, kelle sees auus töö heaks kideri ja kästi, sedda mitte mahajätta. Kirjaga ühhes sadeti ka uus ja surem lamp kingitusseks mis parrema walgusse andis ja lubbati weel naesele igga aasta õlli kullu kromi polest tassuda. —

Olleme nüüd sedda luggu juttustanud, nagu hea sõbr meile sedda rääkinud. Se on isse Rona fares käinud, on pimmedal õöl isse lambi walgust näinud ja kõik lesse naese käest järrelkulunud. Meie sõbr ütles weel: Mind wõeti Rona perres lahkest wastu ja need tunnid, mis selle armisa rahwa jures wiitsin, ei lähhä ellades mo melest ärra; ma tundsin et ollin ristirahwa majas. Tunnid laddusid kõnneledes ruttuste ärra ja õhtu olli kää, enne kui jälle laewa ankruid tõstisime. Kui lahhest hakkasime wälja minnema, pandi just lampi akna peale põllema ja se paistus olli meile weel nagu wagga naese wiimne Jummalaga jätminne. Sure merre peal weel paistis tulluke meie filmi ni kaua kui otse Rona perre kohhal purjetasime. Waikselt istusin kaua laewa peal, filmad färe pole pöördud ja mitmesugused mõtted käisid mo peast ja

füddamest läbbi: lessest ja temma lambist ma leidfin head ellu õppetust, mis igga ristiinnimessele tarwis lähhäb tähhele panna ja allati meles piddada!" —

Seeb se nüüd on, armas luggija! mispärrast minnagi sedda luggu ollen üllespannud: tahhaksin, et sa mitte üks luggedes aega ei wida, waid et ka saaksid jädawat ellu õppetust! Panne enne kui eddasi loed filmapilguks kalendri kõrwale ja mõtle järrel, mis sa küll Rona sare lessest wõiksid õppida! —

Tahhan so mõtted pari sõnnaga tele juhhatada: Eks mailm olle sure merre sarnane ja igga üks inimenne nagu laewakenne laenete peal? Eks meie püa taewa rigi rahhu ja õnnistust, otsekui laewad püawad saddamasse, kus võd egga päwa ennast hukkatust polle karta? — Eks Pühha kirri üttele ka: Teie walguis paistku innimeste ees! ja jälle: pimme ei wõi pimmedale teed juhhatada! — Mõtle nattuksesse järrele, ehk siis leiad omma ellust mõnda, kus leff naene sulle märgiks wõib olla. Wata ennese peale! olled ehk isä, olled emma laste keskel: kas kannad hoolt, et Jummal tõe sõnna lambike so kijas allati põlleb? kas wõid Tarweti lauluga (119, 105) kita: Sinu sõnna on mo jallale lambiks ja walguisefks mo jalgte peal! —? So pöejad, tiitred on üleskaswanud ja peawad sinu jurest wäljamineema, et isä mailmas omma pead toidaksid; agga mailmas on kurjad küsatused nagu

fallajad kaljud; seal wõib pea hukatus ihhule ja hingele tulla, sest mailmas otsekui merre peal ei olle tormidest pudu. Kui nüüd lapsed emale ärralähwad, kas nende isä-kijas sedda afnat on ollemas, kust neile ellu walguis nende tede peale wälja paisatab, mis pimmedaski õiget teed näitab ja otse hingamisse ja rahhu paika juhatab? Küsime selgemalt: kas lapsed sinu jurest ärraminnes sawad ennestega wõtma Jeesuse Kristuse armastust, mis Jummal sõnna läbbi põllema süütsid? Wõi kas sa olled wibinud, lampi afna peal põllema panna, ehk olled jõllede neitsi kombel unnustanud ölli murretseda, nõnda et lambid ei wõi põllede? — Sul on mittu hinge, kedda enam armastad, kui muud asju mis sul siin ilmas on, — agga mõtle nüüd, pärrast on üks ehk kaks nende seast, pärrast on nemmad kõik omma ussu laewaga eksitusse kaljude peale hukka läinud, ja sinna ollid süallune! —

Ja sinna perremees ehk perrenaene, kuidas kannad hoolt omma perre hingede eest? Kas sinu kijas on Jummal sõnna walguis leida, mis hinged walguistab? ja kui kegi neist eksib, kas tõe ja armastusse walguis paistab afnast eksijale, et tedda aitaks ja sadaks taggasi Dünisteggia jure? — Ja meie kõik, kes tahhame ristiinnimesed olla tõe, mitte üksi nimme polest, kas olleme walguistamisefks kõige omma liggimestele? Apostel üttele jo

meie kõikide kohta (1 Theff. 5, 11): „Maenitsege ennast isse keskis ja õppetage teine teist!“ — ja veel (Ebr. 3, 13): „Maenitsege teine teist igga-pääl, ni kaua kui tänapääl nimmetatakse!“ — Onsamat egga kallimat asja ei wõi olla, kui sedda, et innimesse hinge pöördakse surmast ellusse, waenust rahhuse, iggawessest kahjust õnnistusse! Ma'p teaks parremat tööd egga suremat kitust! — Agga mis on willetsam, kui holetus hingede pärrast! Eks se olle kui suremata us ja kui kustumata tulli süddames, kui südda rindus meie wastu tunnistab: „Sa olleksid wõinud lig-gimesse hinge aidata, hea õppetusse ja palwega Jeesuse Kristusse jure sata, kes on pattuste õnnisteggija, — agga sa polle temma hingest hõ-linud; sii jääb sinu peale!“ Pühha Jummal ütleb selgeste: (Esek. 3, 18) Kui sa wäla innimest ei maenitse, et ta pöraks ärra omma wäla te pealt, et sa saaksid tedda ellus piddada; siis peab sesamma wäl kül surema omma üllekohtu pärrast, agga sinu käest tahhan ma temma werd küsida! —

Wimaks õppime Rona sare lessfest weel en-nam: Temma holetus jäi kül mehhe surma süüks, agga temma truu misga ta pärrast walwas ja walgust andis on ehk mitme saa innimeste ellu surmast peastunud! — Olled sa tännini tuimussega palju kahju teinud, wata weel on saad ja tuhhan-

ded ümberringi, sedda wõid ellu pole juhhatada, hukatussest wälja aidata ja päästa. Maenitse ja õppeta neid julgussega, agga ka armastussega! te nende filmad lahti, et näewad hädda liggi olle-wad! rägi neile Jeesusest Kristussest, kes pattusid armastab! ärra häbbene mitte omma Jssandat illestunnistades! Mõttele Rona sare lessse naese ja temma lambi peale! Minne ja te nõndasam-muti head! —

2. Unnenäggu pühhapäwa hom-mikul.

Haigus on innimesel raskest koormaks; ihhu peab selle al äggama, et kül hing rõnnustust leiab Jummal armust. Agga kui siis ihhu hakkab tõrwe järrel toibuma, kui tunneme et waew wähheneb, kui liikmed uut rammu sawad, et wõime neid sir-rutada, — oh luggija! eks olle nõnda, et hing meie sees siis tännu biskab Jummalale, ja mitte üksi hing, waid ihhu ka? — Se mullast tehtud hone, eks segi olle siis uut himmu täis, et ennast tahhaks Jummalale ohwriks anda? et werri soonte sees ja süddame tufsuminne rindus tahhaks meid kiskuda illesse taewa pole? — Oh tõeste, se polleks risti-innimenne, kes haigusse järrel sedda ennese sees ei olleks tunda sanud; selle filmad on weel kiini Jum-

mala kät näggema, mis risti- ja häddaga muud ei tahha, kui õnnistada ja meid ennese jure tõmmata.

Mõnne näddala ollin ma raskeste maas olnud, agga Jummal pöras mind taggasi ellu pole. Eesimenne ue hakkawa terwisse pääw olli pühha-pääw Jani kuus. Päike paistis selgeste ja kos-futas omma sojaga noort rohku, kõik mailm näitis rõmus ollewad. Alken tehti mulle lahti ja istusin selle liggi mahha. Toast ma weel ei tohtinud wälja minna, siis ommeti tahtsin emalt nüüd jälle tähhele panna, mis filmad kaua ep olnud näinud. Oh kui wägga tuim ollin ma terwisse ajal Jummalateud mailmas näggema, unnuustasin Lõja peale mõelda ja tedda kita. —

Et kirriku te äres ellasin, läks pühhapäwafel hommikul inimessi õige tihti möda. Süddamelik rõõm olli mul neid nähhes ja terretades. Agga mo südda õhtas: „Oh et ma teiega wõiksin pühha kotta minna!“ — Kirriku kellad hakkasid hiiüdma ja jälle piddin mõtlema: „millal saan ma teie hiiüdmisse järrel tulla, armsad kellad, hiiüdja heäled! — Ma ei wõi kaita, agga — wata — sedda ma wõin tehha: ma tahhan waimus ossa wõtta koggudusse Jummalatenistusfest! Kui wiim-ne kella lõminne lõppeb ja koggudus hakkab laulma, siis minna loen siin laulu-ramatust armsaid sal-misid! kui jutlust petakse seal, siis minna loen

peatükki Piibli ramatust!“ Mõnda mõtlesin ja pan-nin ramatud laua peale ennese ette walmis, agga ni kauaks kui kellad hiiüdsid toetasin pead wasto aknat ja pannin filmad kinni puhhates ja odates. Mo mõttes, wirgumad kui mo ihho liikmed, läksid pea wälja. Tulletasin mele kõik majad, mis kir-riku te äres seisawad, kõik puud mis seal kaswa-wad; tullin omma mõttes kirriku wärrawa jure, näggin rahwa hulka, mis sealt sisse läks. Siis olli mul nagu läksin isse ka sealt läbbi kirriku ajale. Tahtsin ka kirriku sisse minna, agga ei wõinud paigalt liikuda otsekui olleks näggemata wäggi mind seal kinni piddanud. Palju rahwast läks minnuft möda, kõik pühhapäwa ehtes; minna piddin seisma ukse ees. Weel tullid mõnned, kes wibinud, needki ruttasid sisse, mind üksi jäeti õue. Siis wast sain tunda, et ma ei olnud üksi, waid teine olli weel minnu jures. Ma ei tea kes se olli, agga ta olli teist näggu ja teist wisi kui muud minnu näh-tud inimesesed. Se rakis mulle nüüd nõnda: „oh ja waene inimenne! Jummalala armu läbbi olled praegu surma wärrawa jurest taggasi pöördud. Jä nüüd weel seisma, enne kui Jummalala kotta läh-häd! mõtle enne weel, kui mittu korda sa siin olled wõinud omma taewast Issa tenida, agga polle tahtnud sedda ikka Waimus ja tões tehha! H akka Jummalala heldust mele tulletama, — muidu langed

taggasi endise holetusse sisse ja klusad Jummalat, kunni temma sinnult üsna ärra kelab omma templi, mis ja tännini ei mõistnud kalliks piddada!" — Need sõnnad leikafid mo süddamesse kui mõök. Häbenedes ja kartes katsin omma silmad kättega kinni; siis rätis wäggewa sõnnaga mees jälle: „Tulle nüüd minnuga, Jummalatenistus on kirrikus hakanud! Ma tahhan sulle sedda wägge anda, et selgeste pead näggema, misfuggused süddame ohwrid siin Jummalale mele järrel on ja misfuggused muud ei olle, kui silmakirja asfi. Sa pead ennam näggema, kui innimesse film muidu näeb, agga panne sedda tähhele meleparrandamisfeks!"

Läksime nüüd kirriku sisse ja mo seltsimees wiis mind ühte kohta, kus kõik kogudus mo filma ees olli. Ma kartsin wägga! Kirrik olli rahwast täis, agga ommeti ni waikne luggu, et ma middagi ei kuulnud. Küsisin siis omma immelikku sõbra käest: „mispärrast seisab kogudus wait, eks ta nüüd ammu peaks laulma?" „Maad laulawad, — wastas teine, — agga wata, ma ollen so kuulmisse nisfugguseks muutnud, et sa muud ei pea kuulma, kui agga neid palwid ja laulusid, mis tõssisest süddamest tullewad. Mis süddamest ei tulle, se on sul nüüd kuulmata. Kui üks hing siin hakanab tühja ja kurja mõtlema, siis selle laulu ja palwe heäl sinu kuuldes wähheneb, kunni üsna kustub.

Kellest ja middagi ei tule, se polle süddant Jummalale liggi tonud!" Ma hakkasin nüüd sedda imet, mis mo filma ees olli, tähhele pannema. Nägin, orrila mängija ligutas kõigest wäest kässi, jalgu, agga ei saatnud heält ette; oh ma tundsin, selle mehhe tenistus ei olnud muud, kui paljas mängiminne käega, ta ei mänginud Jssandale omma süddames. Nägin, et kõik rahwas istus seal tõssise näuga ja kõik suud ollid lahti nagu lauldes, agga ma ei kuulnud mitte täie heälega laulmist, waid agga tassast õhku, nagu ligutaks waikne tuul metsas pude lehti. Küll se olli hirmus kuulda ja näha! Tuhhanded ollid koos, agga ni wähhä laulmist ja pallumist süddamest! Mittu pinki pannin tähhele, kust fuggugi heält ei tõusnud; need ollid kõik kombe pärrast kirrikus. Mu kitus lauldi, ja wata, wahhest olli wähhä kuulda, wahhest ei middagi. Üsfutunnistus loeti altari pealt, ei olnud ennam kui kaks ehk kolm, sedda kuulsin sedda süddamest ka luggema, teised süddamed ollid wait. Hakkati jälle laulma, agga ennamiste ilma heäleta; waikne luggu iggal pool. Siis kuulsin korraga lapse heält, se laulis selgeste ja illufaste: „Sa armas Jssa tead, mis kahjuks tulieb meil, kõik omma lastel' sead, mis hea ja tarwis neil' n. t. f." Oh se üks heäl tuhhandete hulkas, selle südda tum olli, se teggi mo mele rõõmsaks. Pörasin sinna,

kust heäl tulli, ja näggin weikest poisi, kellel käed ollid risti pandud ja kelle filmist paistis kindel lo- tus ja rahhu. Se laps seisis kõige süddame ja me- lega taewase Jõsa ees! Mo seltsimees watas lah- keste lapse pole, agga minna tulletasin mele Daweti sõnna, mis ta ütles: Noorte ja imemate laste suust olled sa ommale kitust walmistanud! Pärast sedda piddin ma tõlneri palwe peale mõtlema. Üks mees, waesed hilbud selgas, pealt nähha kui kersa- ja sant, seisis ukse ligidal. Tuimussega wahtis ta kaua aega ümberringi ja iggailks wõis ärratun- da, et temma mõtted ei olnud kirrikus. Kui nüüd Matteusse ewangeliummi 24-jas peatük loeti, siis temma ommeti mõnne salmi jures tõstis pead ja hakkas surema holega kuulma, kunni ta wiimaks omma süddames ligutatud, käed kokku panni ja hüdis: „Oh armas Jummal, mis saab wiimisel päwal minnu kätte tulles? Olle sinna mulle waese pattusele armulinne!“ Ta õhkas sedda süddame põhjust, sellepärast minna sedda kuulsin ni selgeste, ja rõmustasin omma seltsimehhega, tundes et se palwe olli Jummalale armas! Andku siis Jum- mal, et se palwe waesel wannal mehhel wiimseks palweks ei jääks, waid et ta eddasi lähkaks hea te peal! — Ma kuulsin weel siit ja sealt palwe ja nuttu heält, agga mitte tihti waid ikka arwaste ja nagu tibbamisji; kui ma praegu hakkasin mõnne

hinge tõssist Jummalatenistust tähhele pannema, siis näggin pea jälle sedda, et needsammad hinged ürikesse aja pärast jäiwad wait, sest et Jum- malast emale läksid! —

Mo seltsimees ütles nüüd minnule: „Sa koh- tud, sedda kõik nähhes, agga ma tahhan sulle weel hirmsamat näidata. Tännini so kõrwad ei kuul- nud muud, kui sedda, mis tõssisest süddamest tulli — ja küll olli sedda piisut! Nüüd tahhan so kuulmisse jälle ümbermuta nõnda, et süddame palwed jäiwad kuulmata agga et kõik selle koggudusse muud mõtted peawad sinnul kuuldawaks minnema, nagu rägiks iggailks omma mõtted wälja. Siis wõid tunda Jummalat pitka meelt nende wastu, kes temma liggi tulleswad mofkadega, agga kelle südda on temmast kangel ärra!“ Kui ta sedda sai öölnud, — oh sedda kärä ja kohhinat, mis siis minnu kuuldes kirrikut täitis. Ma ehmatasin selle hirmsa Jummalat kaja teutamisse pärast ja mõtlesin Dnisteggija peale, kuida ta Jerusalemma templi puhastas ja ütles: minnu kodda on palwe kodda, agga teie ollete sedda rõõwli auguks teinud! Koggudus olli minno ees nüüd nagu rahwa hulk ladal. Hirmus kärä iggal pool, ja se ei olnud muud, kui rahwa tühjad ja kure- jad mõtlemisfed; mis muidu teiste innimeste ees sallaja petakse süddames, agga minnule kuulda anti. Tõssise filma ja wagga kombega istus rahwas kir-

rifus, kõikidel suund lahti lauldes ja palludes, agga laulmist egga pallumist ma'p kuulnud; ilmalikku kõnnet ja juttu olli allati kuulda. Öppetaja tulli kantsli peale ja hakkas jutlust piddama; mo silma ees teggid kõik, nagu kuleksid sure hõlega, agga mo kõrwa ees nende tühjad mõtted ei lõppenud lobbi-
semast. Üks naesterahwas, käd ristis ja silmad kantsli pole pöördud, hüdis omma mõttega wal-
juste: „Munufse Krööt on ikka wanna sassispea! näh, ni hilja wast tulles kiriku, ja õppetab lapsi seddasamma rummalust! — Jummal tännatud, sedda minna küll ei te!“ Sedda ütles ühhe naese kohta, kes omma kahhe tütreaga olli hiljaks wibinud ja nüüd rahwa wahelt waewalt eddasi sai. Need, kelle jurest ta möda läks, hüüdsid omma mõttes siit ja sealt: teine kitis et parrem hilja tulla, kui kiriku käimata jada; teine laitis sedda nõu; kolmas pilkas, et naese tütrede liig uhkete ehitatud; neljas küsis omma mõttes: „ei tea kas ta mo kanga walmis kuddunud?“ — Maene isse leidis wimaks tütardega kohta ja kummardas nüüd isä meie palwet luggema. Agga selsammal ajal temma mõteted kiskendasid wägga ühhe nore naese pärrast, kes temma ees seisid: „polle ma albimat ellukast näinud, kui Timpraja Anne! ikka toppib ennast ette, et peaks temma illu ja rikkust nähtama! agga mis sest näitad? — Ladduw tühhi illu ja üllekoh-

tune rikkus! ei sa sinna sest õnne egga Mart!“ — Sel ajal olli ka temma Issameie loetud, ta ütles Amen ja tõusis üles. — Parremat kät seina äres seisid wanna mees, se watas teise pole ja temma mõtted kõnnelesid nõnda: „Si tea, kust Tulewestki Kustu sedda rahha wõtnud, naesele pühhadeks kõiksuggu riet osta? kõrtsis käib ka õige saggedaste, agga ei maksa kellelegi wõlgu! ota koer, ei ma need 5 rubla sulle ei kingi!“ — Wanna eide-
kenne istus kantsli al nurkas, se kõnneles enneses ja minnu kuuldes nõnda: „Karel on ikka hea laps olnud, agga kust saaksin temmale naese? istun siin jo tundi kaks ja arwan, agga ei leia! küll on karri tüdrukuid ümberringi, agga kõik kõlwatumad!“ — Nõnda olli rahwa mõtlemiste kõnne; sest tulli ni suur kärrin, et jutlusest ei olnud sõnna kuulda. Esiotsa olli siiski weel parrem, pärrast tagga pahem, sest et mittu, kes esite süddamest tähhele pannud, pärrast ka hakkasid tühja mõtlema. Siis arwati üles, palju rahha taskus, seal peti arru kuida wanna hobbune saaks norema wasta ärra-
wahetatud, ehk millal heina tööd tulles kätte wõtta. Teises kohas jälle üks mees tulletas mele, kuida ta omma sõbraga kõnnelelud. Mitme tüdrukut mõtted püüdsid siit ja sealt, et poisid neid hästi tähhele paneksid! üks kinnitas enneses: „eks Peter lubband mind wõtta!“ teine

jälle naeratas: „kül Maamus“ [tõi mulle kallid kingitussed!“ mitme mõtteid tunnistasid ka sallaja roppust üles! Nõnda sammuti ka meesterahwa seas mittu, — agga pealt nähha ollid kõik wägga waggad. Kui jutlus jubba tiit aega sanud petud, hüüdsid mõnned omma mõttes: „oh et ta agga ütleks Amen! — millal weel same juttu ajada sõbradega, kui kirrikus ni palju aega widame!“ — Kõik need mõtted olli mul awwalikud ja kuuldawad. Armas luggija, ma ei wõi sedda kõik ülesrääkida, mis seal kuulsin, agga sedda ütlen: mo südda wahhest nuttis, wahhest pahhandas selle pühha koja teutamisse pärrast; agga siin ja seal näggin siis ka römuga, et mõnne innimesse süddamed jälle taggasi pörsid Summala pole ja et naad kahhetsefid omma waimu laiskusse pärrast.

Summalatenistus olli pea lõppemas, kärta ifka kaswamas, siis ütles mo seltsimees minnule: „Nüüd mo sõbr, wata ennese peale! Kuida need praegu tewad, nõnda olled sinugi teinud! — Kas tahhad nüüd weel wanna tuimust süddames piddada! Kui wõiksid taewa wäe hullade kitust aujärje ees kuulda, kül siis panneksid immeks Summala armastust, misga ta watab selle pistu waeje palwe ja õhkamispeale, mis innimeste süddametest tõuseb! Pea nüüd meles, mis tänna olled näinud, et sa ei langeks Summala wihha alla!“ — Nõnda ta maenitjes ja siis ei lausunud enam sõnna! ka se kärta olli nüüd lõppenud, waifne luggu ümberringi.

Ma sirrutasin pead, et nähha, saaksin, mispärrast rahwas korruga wait jänud, ja wata — omma toas akna jures ärkasin unnest. Kirriku kellad hüüdsid nagu ennegi; — ma tundsin, et unnenäggu olin näinud. Agga selle unnenäü tahhan meles piddada, et Summalat teniksin süddamest ei mitte filmatirjaks! — — Jehowa, sa kiusad mind läbbi ja tunned mind ärra; sinna mõistad mo mõtted laugelt ärra. (Taw. I. 139, 1—2). —